اخبار کوتاه

آخرین وضعیت وام نهضت ملی مسکن اعلام شد

بانک تخصصی مسکن اعلام کرد از ابتدای اجرای طرح نهضت ملی مسکن تا روز سه‌شنبه (۹ اردیبهشت)، در مجموع ۱۲۵ هزار و ۹۲۴ میلیارد تومان تسهیلات سهم‌الشراکه به سازندگان پرداخت شده و بیش از ۷۰ درصد تعهدات خود را عملیاتی کرده است.

گفتنی است که این تسهیلات برای ساخت ۳۷۴ هزار و ۴۴۱ واحد مسکونی در قالب ۵۶ هزار و ۴۵۵ پروژه، به‌تناسب پیشرفت فیزیکی طرح‌ها پرداخت شده است.

در حال حاضر، اولویت بانک تخصصی مسکن تمرکز بر پروژه‌هایی با بیش از ۸۰ درصد پیشرفت فیزیکی است. هدف، تسریع در تکمیل و تحویل این واحدها به متقاضیان، و همچنین بازگرداندن منابع از طریق فروش اقساطی به چرخه تأمین مالی برای ساخت واحدهای جدید است و تاکنون، ۱۰۰ هزار و ۵۵۰ واحد تحت پوشش بانک مسکن به مرحله بهره‌برداری و فروش اقساطی رسیده‌است.

از ابتدای اجرای طرح تا تا روز سه‌شنبه (۹ اردیبهشت)، بانک تخصصی مسکن موفق به عقد قرارداد برای ساخت ۳۸۰ هزار و ۵۰۵ واحد در قالب ۵۷ هزار و ۱۷۴ پروژه شده و اعتباری بالغ بر ۱۷۷ هزار و ۱۷۵ میلیارد تومان برای آن‌ها در نظر گرفته است.

همچنین درباره زمانی ذکر شده، ۴۲۲ هزار و ۲۸۵ واحد در قالب ۸۵ هزار و ۴۲۹ پروژه توسط نهادهایی همچون وزارت راه و شهرسازی، بنیاد مسکن، شرکت عمران شهرهای جدید، ستاد اجرایی فرمان امام (ره)، قرارگاه امام حسن (ع)، وزارتخانه‌های آموزش‌وپرورش و جهاد کشاورزی و نیز خود مالکان شهری و روستایی به بانک معرفی شده‌اند. حدود ۳۸ درصد از این واحدها مربوط به خود مالکان است.

ورود سازمان حمایت به افزایش بی‌ضابطه تعرفه ترخیص کالا

سازمان حمایت در نامه‌ای به گمرک ایران، خواستار شفاف‌سازی در مورد نرخ تعرفه خدمات تشریفات ترخیص کالا شد.

به گزارش پیام آشنا، حسین فرهدی‌زاده رئیس سازمان حمایت مصرف کنندگان و تولیدکنندگان در نامه‌ای به‌فوره عسگری رئیس کل گمرک ایران خواستار شفاف‌سازی در خصوص نحوه تعیین تعرفه‌های خدماتی اتحادیه ملی کارگزاران گمرکی شد.

در این نامه آمده است با عنایت به تعدیل نرخ خدمات تشریفات ترخیص کالا بر اساس ارزش و یا وزن کالا توسط اتحادیه ملی بارگزاران گمرکی ایران به شماره ۱۶۴۴ ص ۰۴ در سال ۱۴۰۴ ت که متعاقباً موجب اعتراض و نارضایتی گردیده، همانطوریکه مستحضر هستید مستفاد از بند (ج) تبصره (۳) ماده (۵) آئین نامه اجرایی قانون امور گمرکی (مصوب ۱۳۹۱/۱۲/۰۶)، نرخ هزینه انجام خدمات گمرکی برای مواردی که ارائه خدمات توسط نهادهای غیردولتی انجام می‌شود می‌بایست پس از اعلام توسط ارائه دهنده خدمات با تأیید هیئت عالی نظارت موضوع ماده (۱۱) قانون نظام صنفی کشور (مصوب سال ۱۳۸۲) تعیین گردد لذا به منظور رعایت حقوق مصرف کنندگان و پیشگیری از بروز تخلفات مستدعی است مقرر فرمایید ضمن بررسی افزایش قیمت خدمات اتحادیه ذی‌ربط سایر شرکت‌ها و نهادهای مستقل تابعه نیز نسبت به رعایت قوانین، مقررات آئین نامه و دستور العمل‌های موضوعه، اقدام و از نتیجه این سازمان را مطلع نمایند.

گفتنی است علاوه بر نرخ خدمات تشریفات ترخیص کالا، موضوعاتی مانند نرخ خدمات اینکوترمز یلمب، توزین، تخلیه و بارگیری و انبارداری نیز باید با تأیید هیئت عالی نظارت تعیین شوند. در غیر این صورت، اعمال افزایش نرخ‌ها بدون مجوز این هیئت غیرقانونی تلقی می‌شود.

رسوب کالا در گمرکات نتیجه اختلاف گمرک و بانک مرکزی

عضو اتاق بازرگانی تهران، اختلاف دیدگاه میان گمرک و بانک مرکزی جهت کمّ و کیف ترخیص کالا را از موانع موجود در گمرکات کشور برشمرد.

به گزارش پیام آشنا، سید حمید حسینی عضو اتاق بازرگانی تهران در رابطه با معضلات و مشکلات موجود در گمرکات کشور اظهار کرد: گمرک یک سازمان مجری است و باید دستورات سازمان توسعه تجارت، بانک مرکزی، سازمان استاندارد و... را اجرایی کند.

وی افزود: گمرک موظف است رویه‌ها، دستورات و مقررات را انجام دهد. معمولاً مشکل در گمرک نیست و روند گمرک‌داری و مشخص است که بسیاری از آنها هم الکترونیکی شده و نیازی به حضور صاحب کالا برای ترخیص وجود ندارد.

عضو اتاق بازرگانی تهران خاطرنشان کرد: البته گمرک نیز مانند بسیاری از سازمان‌ها، مسائل حاشیه‌ای دارد اما ریشه مشکلات موجود در جایی بیرون از گمرک دیده می‌شود و شخصاً گمرک را کمتر به عنوان سازمانی که بروکراسی و سختگیری شدید داشته باشد می‌شناسیم و در مجموع عملکرد گمرک در این سال‌ها قابل قبول بوده است.

حسینی رسوب کالا در گمرکات را محصول مصوبه شورای امنیت ملی عنوان کرد و گفت: معمولاً بانک مرکزی پس از ثبت سفارش کالاها چند ماهی بروبه تخصیص ارز را طول می‌دهد و فعال اقتصادی از محل اعتبار خود منابع را وارد می‌کند و تا زمانی که تخصیص ارز صورت نگیرد حق نداره کالای خود را ترخیص کند.

وی اضافه کرد: با پیگیری‌های صورت گرفته مصوبه‌ای تصویب شد که ۹۰ درصد کالا خارج شود و ۱۰ درصد پس از تخصیص ارز، از گمرک تحویل گرفته شود. اگر این اتفاق صورت نمی‌گرفت در بندرعباس شاهد فاجعه عظیم‌تری بودیم. واحدهای تولیدی ۹۰ درصد مواد اولیه خود را از گمرک خارج کرده بودند در غیر این صورت فاجعه و خسارت بسیار سنگین‌تر بود.

عضو اتاق بازرگانی تهران تصریح کرد: پس از پایان موعد مصوبه قبلی و صدور مصوبه جدید حدود ۵۰ روز زمان برد که منجر به تراکم کالا و وقوع نارضایتی شدید شد. بانک مرکزی معتقد است به جای ترخیص ۹۰ درصد کالاها، فعالان اقتصادی گشایش اعتباری انجام دهند و از محل اعتبار خود کالاها را صادر کنند.

وی گفت این اختلاف دیدگاه میان بانک مرکزی و گمرک منجر شد لیست کالاهایی که می‌توانست خارج شود کم شود و مقداری زیاد پتنه در گمرکات باقی ماند که یکی از عوامل آتش سوزی بود.

پیام آشنا از مدل پیشنهادی تأمین مسکن گزارش می دهد

زمین از دولت، ساخت از سرمایه‌گذار

محبوبه بیدکی - رفع بحران کمبود مسکن و حل مشکلات متعدد افراد فاقد منازل مسکونی همکاری‌های و مشارکت بین دولت و بخش خصوصی را می طلبد، چرا که با فراهم‌سازی زیرساخت‌های لازم و واگذاری زمین به سرمایه‌گذاران، نه تنها می‌توان به تأمین مسکن برای نیازمندان پرداخت، بلکه از بروز سوداگری در حوزه مسکن نیز جلوگیری خواهد شد.

بدون تردید تمهیدات اقتصادی مانند برگزاری مزایده برای تأمین منابع مالی و ارفه مشوق‌های مالیاتی به سرمایه‌گذاران، هر مشکل تأمین زمین حل می‌شود و هم بخش خصوصی با انگیزه بیشتری وارد عمل خواهد شد

نماینده مردم در مجلس دوازدهم تاکید می کند: با تأمین زیرساخت‌ها از طریق مزایده و واگذاری بخشی از واحدهای مسکونی به مزایده منابع مالی لازم برای ساخت زیرساخت‌های آموزشی و بهداشتی تامین شده و دیگر نیازی به بودجه دولتی نیست.

وی ضمن تاکید بر خانه‌دار شدن واقعی افراد فاقد مسکن‌ادامه می دهد: با واگذاری واحدهای مسکونی به افراد فاقد مسکن و ممنوعیت فروش آن‌ها، نه تنها سرمایه‌ای می‌تواند مسکن را از یک کالای سرمایه‌ای به یک کالای مصرفی تبدیل کرده و قیمت آن را کنترل نمود.

این نماینده مجلس ضمن اشاره به نحوه تامین مالی پروژه‌های مشارکتی یادآور می شودبا توجه به اینکه بخش خصوصی در این طرح سرمایه‌گذاری می‌کند، دولت باید برنامه‌ای برای ارائه تسهیلات یا مشوق‌های مالیاتی به این سرمایه‌گذاران داشته و سازوکاری برای تضمین سود سرمایه‌گذاری آن‌ها در نظر بگیرد.این موضوع می تواند نقش مهمی در جذب سرمایه‌گذاران از سوداگری جلوگیری می شودبلکه می توان اطمینان حاصل کرد که این واحدها واقعاً به دست نیازمندان می‌رسد.

علیمردادی مقابله با احتکار زمین را از راهکارهای اساسی دانسته و می گوید: با اعمال قوانین سخت‌گیرانه و پس گرفتن زمین‌هایی که در مدت زمان مشخصی ساخت و ساز روی آن‌ها انجام نشده است می‌توان از احتکار زمین جلوگیری کرده و آن را به چرخه تولید مسکن بازگرداند. وی تبدیل مسکن به کالای مصرفی را ضروری می داند و ادامه می دهد: با افزایش تولید مسکن و کاهش تقاضای وی افزود که در سال گذشته، اقدامات گسترده‌ای برای شناسایی و مستندسازی چاه‌های غیرمجاز انجام شده است از جمله ۳۰۲ حلقه چاه غیرمجاز که عمدتاً در بخش کشاورزی استفاده می‌شد، و پر و مسدود شدند. همچنین ۱۳۳ حلقه چاه با برداشت غیرمجاز یا برداشت بیش از حد، پلمب و تا تعیین تکلیف از مدار بهره‌برداری خارج شدند.

از دیگر اقدامات صورت‌گرفته، نصب کنتورهای هوشمند روی چاه‌های مجاز است که به گفته احمدی، در سال گذشته ۸۹ حلقه چاه به این سامانه‌ها مجهز شده‌اند.

فروشنست زمین؛ بمب ساعتی زیر پای البرز

احمدی پدیده فروشنست زمین را از دیگر تهدیدهای جدی در اثر برداشت بی‌رویه آب‌های زیرزمینی عنوان کرد و هشدار داد در جهان، فروشنست بیش از ۴ میلی‌متر در سال بحرانی تلقی می‌شود. اما در استان البرز میانگین فروشنست حدود ۵ سانتی‌متر است و در مناطق غربی استان مانند نظرآباد، هشتگرد و چهارراه، حتی به ۲۸ سانتی‌متر هم رسیده است.

وی این شرایط را بمب ساعتی توصیف کرد که می‌تواند منجر به فروشنست گسترده و آسیب جدی به زیرساخت‌های عمرانی، راه‌ها و ساختمان‌ها شود و بر ضرورت مدیریت مصرف آب تاکید کرد.

تامین آب، شرب، رشد جمعیت و پروژه‌های انتقال آب

احمدی در ادامه با اشاره به رشد سریع جمعیت در استان و به‌ویژه شهرستان نظرآباد در دهه اخیر، گفت: ۵۹ حلقه چاه برای تأمین آب شرب در شهرستان حفر شده که در مجموع ۵۴۶ لیتر بر ثانیه آب شرب تأمین می‌کنند. با این حال، در برخی بازه‌ها با تنش و حتی قطعی آب مواجه می‌شویم.

او با اشاره به اجرای پروژه‌های انتقال آب از طالقان به غرب استان افزود: پروژه رینگ غربی و خط انتقال طالقان در حال اجراست و با تکمیل آن، می‌توانیم بتوانیم تأمین آب پایدار و با کیفیت برای مردم غرب استان را بدهیم.

مدیر منابع آب شهرستان نظرآباد در پایان از شهروندان خواست با حساسیت بیشتر نسبت به مصرف آب در بخش کشاورزی، شرب و صنعت رفتار کنند و افزود: مدیریت منابع آب فقط با اقدامات دولتی ممکن نیست. تغییر رفتار مصرفی و نهادینه‌سازی فرهنگ صرفه‌جویی باید در اولویت جامعه قرار گیرد.

مدیر منابع آب نظرآباد در گفتگوی رادیویی:

هشدار درباره بحران آب در نظر آباد؛ فرونشست زمین به ۲۸ سانتی‌متر رسید

دکتر غلامرضا احمدی، مدیر منابع آب شهرستان نظرآباد در گفت‌وگوی تلفنی با برنامه رادیویی «طبرزه» که صبح روز ۱۱ اردیبهشت‌ماه ۱۴۰۴ انجام شد، با اشاره به وضعیت بحرانی منابع آبی در این شهرستان، بر لزوم مدیریت مصرف و فرهنگ‌سازی عمومی در زمینه آب تأکید کرد.

به گزارش پیام آشنا به نقل از روابط عمومی شرکت آب منطقه‌ای البرز، به گفته احمدی، شهرستان نظرآباد با وسعت ۵۷۸ کیلومتر مربع تنها ۱۰ درصد از مساحت استان البرز را تشکیل می‌دهد، اما بالغ بر ۲۵ درصد چاه‌ها و منابع آبی استان در این منطقه واقع شده‌اند. این امر، همراه با سهم بالای شهرستان در تولیدات کشاورزی و دامپروری استان، فشار مضاعفی بر منابع آب وارد کرده است.

دکتر احمدی با اشاره به کاهش بارندگی‌ها، شرایط منابع آب را بحرانی توصیف کرد و گفت: در سال‌های اخیر، با پدیده خشکسالی و تغییرات اقلیمی مواجه بودیم. ترکیب آن با کاهش بارندگی‌ها، خسارات جبران‌ناپذیری به منابع آبی و بخش کشاورزی وارد خواهد شد.

پایش چاه‌ها، مقابله با اضافه‌برداشت و تصب کنتورهوشمند

مدیر منابع آب نظرآباد با تاکید بر اهمیت مدیریت دقیق چاه‌های مجاز و غیرمجاز گفت: نظرآباد قطب کشاورزی استان است و ۴۳۸ حلقه چاه کشاورزی فعال دارد. با توجه به اینکه بالای ۸۰ درصد مصرف آب در این شهرستان به بخش کشاورزی مربوط می‌شود، پایش دقیق این چاه‌ها از رسالت‌های اصلی ماست.

وقتی زنان سهم خود را از بازار کار پس می گیرند

یک نگرش سنتی در گذشته نسبت به زنان و کار آنها در بیرون از منزل وجود داشت؛ نگرشی که می‌گفت زنان باید در خانه بمانند و کمتر در جامعه فعالیت کنند اما در دو دهه گذشته نمودار مشارکت و کارجویی و کارآفرینی زنان روند صعودی را طی کرده است.امروز زنان به دلایلی همچون کسب درآمد، استقلال مالی و جایگاه و موقعیت اجتماعی به کار در بیرون از خانه تمایل نشان می‌دهند

به گزارش پیام آشنا به نقل از ایسنا، یکی از شاخص‌های توسعه یافتگی در تمام کشورها نرخ مشارکت زنان است که با بالا رفتن آن میزان توسعه یافتگی کشورها نیز افزایش می‌یابد. در شرایط امروز زنان نیازمند مشارکت اقتصادی و اجتماعی هستند و کشور باید از نیروهای کار زن در جهت توسعه و پیشرفت بهره‌برداری کند.

کارشناسان اقتصادی تاکید دارند که بدون حضور زنان در فعالیت‌های اقتصادی تولیدشکل نمی‌گیرد و رشد اقتصادی محقق نمی‌شود.

زنان در ایران بیش از ۵۰ درصد از جمعیت کشور را تشکیل می‌دهند و حضور و مشارکت آنها در عرصه اقتصاد زمینه‌ساز توسعه پایدار اقتصادی و اجتماعی است.

به گفته سید ملک حسینی ـ معاون اشتغال وزیر کار، نرخ بیکاری زنان از سال ۱۴۰۰ تا کنون کاهش یافته به نحوی که از ۲۶.۵ درصد به ۲۴ درصد رسیده و کاهش ۲.۵ درصدی در نرخ بیکاری زنان اتفاق افتاده است.

پیش از انقلاب اسلامی تنها ۶ درصد فارغ التحصیلان را زنان تشکیل می دادند در حالی که امروز این رقم به بالای ۵۰ درصد رسیده است. در گذشته شاید یک درصد کرسی استادی دانشگاهها به زنان اختصاص داشت ولی امروز این رقم افزایش قابل توجهی داشته است.

در گذشته یک نگرش سنتی نسبت به زنان و کار آنها در بیرون از منزل وجود داشت؛ نگرشی که می‌گفت زنان باید در خانه بمانند و کمتر در جامعه فعالیت کنند اما در دو دهه گذشته نمودار مشارکت و کارجویی و کارآفرینی زنان روند صعودی را طی کرده است.امروز زنان به دلایلی همچون کسب درآمد، استقلال مالی و جایگاه و موقعیت اجتماعی به کار در بیرون از خانه تمایل نشان می‌دهند و زنان امروز از حضور زنان در بستر فعالیت‌های اقتصادی و مشارکت جمعی استقبال می‌کنند.

در همین راستا احمد میدری - وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی به تازگی از افزایش ورود زنان به بازار کار خبر داده و گفته است در بهمن ماه ۱۴۰۲ تا بهمن ۱۴۰۳ بیشتر بیمه شدگان و کسانی که وارد بازار کار شده‌اند، زنان بودند که نشان می‌دهد سهم زنان در بازار کار کاملا تغییر کرده است.

به گفته وی طبق بررسی های صورت گرفته از مجموع ۵۸۰ هزار نفری که تاکنون بیمه نشده‌اند و اکنون بیمه شده‌اند، سهم زنان حدود ۳۶۳ هزار نفر است و سهم به نفع زنان تغییر یافته است.

وزیر کار در بررسی تغییر سهم زنان به این نکته اشاره دارد که متوسط دستمزد مردان که به سازمان تامین اجتماعی اظهار کرده‌اند، ۱۶ میلیون و ۴۰۰ هزار تومان بوده است اما زنان ۱۴ میلیون و ۲۰۰ هزار تومان اعلام کرده‌اند که دستمزد مردان حدود ۲ میلیون و ۲۰۰ هزار تومان بالاتر است.

آنطور که میدری گفته این آمار بیانگر آن است که کارفرمایان بیشتر زنان را استخدام می‌کنند به این دلیل که ممکن است دستمزد پایین‌تری را بپذیرند اما مردان با توجه به هزینه‌های زندگی ترجیح می‌دهند که از بازار کار رسمی خارج شوند و به سمت و سوی کارهای غیررسمی و مشاغل فاقد بیمه‌بروند.

از نگاه کارشناسان، وضعیت اشتغال زنان در ایران

همچون بسیاری از کشورهای درحال توسعه در وضعیت مطلوبی قرار ندارد توجه آنها این است که زنان در مقایسه با مردان فرصت‌های شغلی کمتری دارند و غالباً در بخش‌های غیر رسمی با دستمزد اندک مشغول کار هستند که عمدتاباید به دلیل کاهش دستمزدها و نارضایتی از شرایط کار به تغییر شغل و یافتن شغل جدید با حقوق مکفی روی می‌آورند.

فتح اله بیات - رئیس اتحادیه کارگران قراردادی و بیمه‌ای کشور معتقد است: زنان به لحاظ اینکه نسبت به مردان قانع‌ترند یا حقوق و دستمزد پایین هم حاضر به کار در بخش‌های مختلف می‌شوند و همین مساله پذیرش کار یا حقوق اندک باعث شده شرایط کار برای مردان تا حدی سخت شود.

او با اشاره به مازاد عرضه نیروی کار نسبت به تقاضا می‌گوید: در بحث اشتغال فضایی به وجود آمده که می‌توان به راحتی از نیروی کار سوء استفاده کرد و برخی کارفرمایان به دنبال جلب زنان هستند چون تصور می‌کنند که با حقوق پایین می‌توانند آنها را در هر بخشی به کار گیرند در حالی که این مساله موجب محرومیت زنان از دستیابی به حقوق واقعی آنها می‌شود.

تامین اجتماعی زنان؛ چالش‌ها

فتح اله بیات در بررسی وضعیت زنان در ایران همچون بسیاری از کشورهای درحال توسعه در وضعیت مطلوبی قرار ندارد توجه آنها این است که زنان در مقایسه با مردان فرصت‌های شغلی کمتری دارند و غالباً در بخش‌های غیر رسمی با دستمزد اندک مشغول کار هستند که عمدتاباید به دلیل کاهش دستمزدها و نارضایتی از شرایط کار به تغییر شغل و یافتن شغل جدید با حقوق مکفی روی می‌آورند.

فتح اله بیات - رئیس اتحادیه کارگران قراردادی و بیمه‌ای کشور معتقد است: زنان به لحاظ اینکه نسبت به مردان قانع‌ترند یا حقوق و دستمزد پایین

با حمایت صندوق نوآوری و شکوفایی؛

رویداد روز جهانی مالکیت فکری ۲۰۲۵ برگزار می‌شود

با حمایت صندوق نوآوری و شکوفایی، رویدادی تخصصی با محوریت اقتصاد، گردشگری و فناوری‌های نوین در صنعت موسیقی، فردا یکشنبه ۱۴ اردیبهشت ۱۴۰۴ در سالن جابرین حیان دانشگاه تربیت مدرس برگزار می‌شود.

به گزارش پیام آشنا، محورهای اصلی رویداد روز جهانی مالکیت فکری ۲۰۲۵ که به مناسبت سالروز تشکیل سازمان جهانی مالکیت فکری برگزار می‌شود، نقش سازمان‌های مدیریت جمعی در حمایت از حقوق فعالان موسیقی، اهمیت موسیقی نواحی در تقویت گردشگری فرهنگی و تاثیر فناوری‌های نوینی همچون هوش مصنوعی در صنعت موسیقی را شامل می‌شود.

به نقل از صندوق نوآوری و شکوفایی، در این رویداد، روایت زنده کسب‌وکارهای موسیقی و تجربه‌های آثار و ظرفیت‌های موجود در این عرصه به اشتراک گذاشته خواهد شد.

این رویداد با همکاری بیش از ۱۰ نهاد دولتی و ده‌ها شرکت از بخش خصوصی و با هدف کمک به ایجاد پیوند میان مالکیت فکری خلاقیت موسیقایی و توسعه اقتصادی برنامه‌ریزی شده است.

یادداشت

چرا سامانه‌ها نتوانستند اقتصاد ایران را نجات دهند؟

بیش از دو دهه است که تب سامانه سازی در کشور با اهداف و انگیزه‌های متفاوتی (مبارزه با قاچاق، پولشویی و ...) در تمامی بخش‌های اقتصادی (پولی، مالی، تجارت خارجی و ...) همه گیر شده ولی چرا سامانه‌ها نتوانستند به بهبود عملکرد اقتصاد ملی کمک کنند؟

اولیل دهه ۸۰، نه تنها اموال، اراضی و املاک بلکه حساب‌های بانکی هم کدهای یکتا نداشتند به همین دلیل تخلفات اقتصادی به شکل کلاهبرداری، فروش مال غیر، معوقات بانکی، تخلفات مالیاتی در قالب شرکت‌های متعدد صوری و مانند آن قابل پیشگیری نبوده و فرآیندها قابلیت رصد نداشتند. علاوه بر این، تخلفات امنیتی و سلامت محور نیز در کنار تخلفات اقتصادی نگران کننده در حال گسترش روز افزون بود.

در پی نگرانی عمیق اقتصادی و امنیتی و تخلفات گسترده و نیز با توجه به فرمان هشت ماده مقام معظم رهبری «مدظله العالی» در مبارزه با فساد در اردیبهشت ماه ۱۳۸۰، در عمل، اجماعی سیاسی - نخبگانی شکل گرفت که برای کنترل جرایم و تهدیدهای گفته شده، ایجاد سامانه‌ها با کدهای یکتای اشخاص، املاک، اموال و کالا در دستور کار قرار گیرد. در همین راستا اقدامات اولیه در خصوص سامانه‌های اشخاص، شرکت‌ها و ... شروع شد.

پیرو نهضت سامانه سازی، عملیات ایجاد سامانه‌های متعددی به اسامی تجارت، گمرک، قبارها، نیما، سنا، حمل و نقل، گام، حساب واحد خزانه، خودرو، فرزندآوری و ... در دستگاه‌های مختلف شروع شد. منابع و قوانین لازم هم برای پیشبرد این امور پیش‌بینی شد.

ولی نکته این است که این تدابیر در برخی بخش‌ها مثل برخی خدمات بانکی، نیروی انتظامی، ثبت احوال و ... بسیار خوب پیش رفت ولی در عمده بخش‌ها و خدمات، اثرات این سامانه‌ها مشهود نیست. شاهدی برای آن ادعا، رخدادهایی مثل آتش سوزی اخیر بندر شهید رجایی، چای دبش، عدم بازگشت ارز حاصل از صادرات، انحراف در مصرف ارزهای رسمی، قاچاق کالا به صورت گسترده، بدهکاران کلان بانکی، عدم وصول مطالبات معوق، اختلاس‌ها، دزدی‌ها، قاچاق سوخت و ... آن هم در احجام بزرگ است.

می توان نتیجه گرفت که سامانه‌های موجود در فضای سیاست‌گذاری و اقتصادی کشور نتوانسته‌اند در جلوگیری از فساد حتی مفاسد و انحرافات بزرگ موثر باشند. در بخش اقتصاد نیز نتوانسته به کارایی بهتر منابع کمک شایان توجهی کند. تحولات بهره‌بری طی دو دهه گذشته، موید همین موضوع است.

بنابراین وضعیت موجود اقتصاد ملی در سایه سامانه های متعدد و گسترده نشان می دهد که تداوم مسیر فعلی نه تنها به بهبود وضعیت کمک نمی کند بلکه بر چالش های موجود نیز می افزاید. از این رو می توان اینگونه نتیجه گیری کرد که این سامانه‌ها به تنهایی کارایی ندارند و باید اتفاقات دیگری هم رخ بدهند.

الف) دلایل مهم ناکارآمدی سامانه ها در دستیابی به اهداف: فقدان تخصص و دانش لازم در استفاده از کلان داده (Big Data)؛ در دستگاههای اجرایی یکی از علل ناکارآمدی سامانه‌های موجود، جهالت استفاده کننده از ظرفیت و تولیدات این سامانه‌هاست. نانوئی و عدم تخصص کاربران باعث می شود که اگرچه حجم عظیمی از اطلاعات در دسترس هستند ولی عملاً قابل استفاده نبوده و این چیزی جز اتلاف منابع نیست.

تمام کسانی که با داده‌های کلان اقتصادی کار می کنند، می دانند که وقتی به بانک داده‌ها مراجعه می کنند، اگر دانش کافی نسبت به ماهیت داده نداشته باشند، عملاً توانایی استفاده از آن را ندارند. به عنوان مثال، برای تورم چندین شاخص وجود دارد که هر یک کاربرد معینی دارند و همین‌طور برای نرخ بهره و تولید و حتی اشتغال و بیکاری. کارکردن با حجم بالای داده نیاز به تخصص بیشتر و عمیق‌تر دارد و گرنه تولید آن داده‌ها تفاوتی با نبود آن‌ها ندارد.

فهم اشتباه در کارکرد سامانه ها (جایگزینی سامانه به جای سیاست): دومین علت این است که برخی سامانه را با سیاست اشتباه گرفته‌اند. سامانه‌ها ابزار جمع آوری اطلاعات و تسهیل فرایندها برای سیاست‌گذاری یا اجرای دقیق سیاست‌ها هستند. یعنی کارشناس متخصص آن رشته که در بالا گفته شد، باید با اطلاعات تولیدی و دانش تخصصی خود سیاست‌گذاری کند و از طریق سامانه و نمادگرهایی که تعبیه شده، مسیر اجرای سیاست را رصد کند تا سیاستی که براساس اطلاعات درست اتخاذ شده، در مسیر اجرا نرود بدون انحراف پیش برود و نتایج مورد انتظار را با کمترین خطا بدست دهد. لذا سامانه باید در راستای سیاست‌ها باشد نه به جای سیاست‌ها. بخش عمده‌ای از اختلالات ارزی امروز حاصل تفکر سامانه‌ای برخی افرادی سوار بر یک مرکزی است که بجای آن که شرایط را بهتر کند، مدام بدتر می کند.

عدم اتصال مناسب مثال فارغ سامانه در سیستم پولی تولید می‌شود که موید آن است که مسیر درست نیست. اطلاعات و تجربه در کشورهای دیگر نشان می‌دهد که به لحاظ زیرساختی بانکی، ایران پولی روتر از بخش عمده کشورها است ولی تخلفات ما هم به مراتب بیشتر است به عنوان مثال، نقد کردن یک چک در برخی کشورها ممکن است چند روز طول بکشد ولی بانک ها در ایران در چند دقیقه آن را انجام می‌دهند. بنابراین با وجود زیرساخت های مناسب در کشور ولی سامانه‌ها درست کار نمی کنند و اطلاعات درست تولید نمی کنند.

عدم اتصال سامانه ها و ایجاد شکاف اطلاعاتی در نظامی اطلاعاتی و تصمیم گیری کشور: علت سوم، تلاش برای اتصال همه سامانه‌ها به یکدیگر با تجمیع اطلاعات است که عملاً به دلیل وظایف قانونی دستگاه‌های مختلف با احتمال مواجه می‌شود. بارها دیده شده با دستور بالاترین مقامات اجرایی کشور نیز این کار انجام نشده است. همین خلاء در تکمیل زیرساخت‌های اتصالی سامانه‌ها زمینه انحراف در سیاست‌گذاری و همچنین سوء استفاده ذینفعان میشود. مثال واقعی و عینی این موضوع فساد جای دبش و همچنین تعهدات کلان بانکی است.

ب) نکته پایانی

بنابراین با وجود اهمیت ایجاد و استقرار سامانه در کشور برای تسریع در امور و همچنین اشراف اطلاعاتی سیاست‌گذار لازم است به منظور دستیابی به اهداف مدنظر، سیاست‌های تکمیلی دیگری مانند کنترل تصادفی و افزایش هزینه تخلف هم انجام شود تا نقض های سامانه توسط آن سیاست‌ها پوشانده شود.

توجه داشته باشیم وقتی در کاری به مرزهای پوشش ۱۰۰٪ نزدیک می‌شویم برای هر واحد اضافی پیشرفت باید هزینه‌های چند برابری انجام داد که از این خود یکی از موانع است. به عنوان مثال، اگر قصد داریم پوشش آبرسانی روستاها را ۱۰۰٪ کنیم، روستاهای آخر فاصله بیشتر و جمعیت کمتری دارند لذا آبرسانی به آنها به ازای هر نفر تصاعدی خواهد بود. در این مواقع، باید سیاست‌های تکمیلی را مورد استفاده قرار داد.

دکتر رضا غلامی
اقتصاددان
alborz.payam@gmail.com